

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра механіки

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан факультету конструювання та дизайну
Зіновій РУЖИЛО
“21” травня 2024 р.

“СХВАЛЕНО”

на засіданні кафедри механіки
Протокол № 8 від “7” травня 2024 р.

Завідувач кафедри
Володимир БУЛГАКОВ

”РОЗГЛЯНУТО”

Гарант ОП «Машини та обладнання
сільськогосподарського виробництва»

Микола КОРОБКО

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Біомеханіка

Спеціальність	<u>133 «Галузеве машинобудування»</u>
Освітня програма виробництва»	«Машини та обладнання сільськогосподарського
Факультет	<u>конструювання та дизайну</u>
Розробники:	<u>к.ф.-м.н., доц. Куценко А.Г.</u>

Київ – 2024 р.

Опис навчальної дисципліни

Біомеханіка

(назва)

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень		
Освітній ступінь	<i>Магістр</i>	
Спеціальність	<i>133 Галузеве машинобудування</i>	
Освітня програма	<i>Машини та обладнання сільськогосподарського виробництва</i>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Вибіркова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота)	-	
Форма контролю	<i>Екзамен</i>	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки (курс)	1	1
Семестр	2	1, 2
Лекційні заняття	<i>15 год.</i>	<i>8 год.</i>
Практичні, семінарські заняття		
Лабораторні заняття	<i>15 год.</i>	<i>8 год.</i>
Самостійна робота	<i>90 год.</i>	<i>104 год.</i>
Індивідуальні завдання		
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	<i>2 год.</i>	

1. Мета, завдання, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Біомеханіка знаходиться на стику різних наук: медицини, механіки, математики, фізіології, біофізики, робототехніки, яка залучає в свою сферу різних спеціалістів, таких як інженери, конструктори, технологи, програмісти та ін.

Оскільки сучасні роботи все більше стають схожими на живі організми не лише зовнішнім виглядом, а й своїми силовими та кінематичними характеристиками, вивчення дисципліни “Біомеханіки” студентами ОП «Робототехнічні системи і комплекси сільськогосподарського виробництва» є логічним.

У курсі студенти вивчають механічні властивості тканин, органів і систем живого організму і механічних явищ, що супроводжують процеси життєдіяльності.

Метою викладання дисципліни “Біомеханіка” є вироблення у студентів навичок розрахунків на міцність біологічного матеріалу, визначення напружень і

переміщень при різних видах простих і складних деформацій, що може бути ними використано для вирішення технічних задач, зокрема, у галузі робототехніки.

Дана дисципліна навчає основам правильного створення фізичної і математичної моделі для описання властивостей як окремих ділянок біологічного матеріалу як для різних вправ, так і для системи організму людини в цілому.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): здатність розв'язувати складні задачі і проблеми галузевого машинобудування, що передбачають проведення дослідження та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог

загальні компетентності (ЗК):

ЗК2. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.

ЗК3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК5. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК7. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК8. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК9. Здатність працювати в команді.

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК3. Здатність створювати нову техніку і технології в галузі механічної інженерії.

СК4. Усвідомлення перспективних завдань сучасного виробництва, спрямованих на задоволення потреб споживачів, володіння тенденціями інноваційного розвитку технологій галузі.

СК5. Здатність розробляти і реалізовувати плани й проекти у сфері галузевого машинобудування та дотичних видів діяльності, здійснювати відповідну підприємницьку діяльність.

СК6. Здатність до науково-педагогічної діяльності в закладах вищої, передвищої та фахової освіти.

Програмні результати навчання (ПРН)

ПРН3. Знати і розуміти процеси галузевого машинобудування, мати навички їх практичного використання

ПРН4. Здійснювати інженерні розрахунки для вирішення складних задач і практичних проблем у галузевому машинобудуванні.

ПРН5. Аналізувати інженерні об'єкти, процеси і методи.

ПРН6. Відшукувати потрібну наукову і технічну інформацію в доступних джерелах, зокрема, іноземною мовою, аналізувати і оцінювати її.

ПРН7. Готувати виробництво та експлуатувати вироби галузевого машинобудування протягом життєвого циклу.

2. Програма та структура навчальної дисципліни для:

- повного терміну денної форми навчання;
- скороченого терміну денної форми навчання.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						заочна форма						
	усь ого	у тому числі					усь ого	у тому числі					
		л	п	ла б	ін д	с.р .		л	п	ла б	інд	с.р .	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Модуль 1													
Змістовий модуль 1. Основи проектування тваринницьких підприємств													
Тема 1. Тварина як досконала механічна модель природи	16	2	-	2	-	12	17	1		1			15
Тема 2. Кінематика і динаміка руху людини та тварини	16	2	-	2	-	12	17	1		1			15
Тема 3. Про біонічні аспекти в робототехніці	16	2	-	2	-	12	17	1		1			15
Тема 4. Математичні моделі крокуючих роботів	16	2	-	2	-	12	17	1		1			15
Разом за модулем 1	64	8	-	8	-	48	68	4		4			60
Змістовий модуль 2. Проектування машин та їх робочих органів													
Тема 5. Деформаційно-міцнісні властивості твердих біологічних тканин	16	2	-	2	-	12	17	1		1			15
Тема 6. Деформаційно-міцнісні властивості м'язів	16	2	-	2	-	12	17	1		1			15
Тема 7. Елементи біогідродинаміки	24	3	-	3	-	18	18	2		2			14
Разом за модулем 2	56	7		7		42	52	4		4			44
Усього годин	120	15		15		90	128	8		8			104

3. Теми лабораторних (практичних, семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Визначення коефіцієнта корисної дії м'язів ніг людини	2
2	Експериментальне визначення проекції загального центра ваги тіла на горизонтальну площину	2
3	Експериментальне визначення моменту інерції тіла людини методом фізичного маятника	2
4	Дослідження на міцність крила птаха	2
5	Визначення коефіцієнта тертя у суглобах ссавців	2
6	Дослідження кісток на ударну в'язкість	2
7	Визначення модуля пружності кісткової тканини	3

4. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Біомеханічні і кінематичні характеристики верхніх і нижніх кінцівок людини	5
2	Механічне моделювання тіла людини	5
3	Синовіальна рідина – фактор високої надійності суглобів кінцівок	5
4	Робота суглобів коней як природних кінематичних пар	5
5	Математичні моделі крокуючих роботів	5
6	Вивчення ходи чотириногих	5
7	Моделювання процесу удару різних біоматеріалів об ґрунт	10
8	Моделювання повздовжніх деформацій тіла людини в умовах довгодіючих навантажень	10
9	Основи механіки рідин та газів	10
10	Біомеханіка плавання людини	10
11	Біомеханіка крові	10
12	Механіка органів дихання	10

5. Засоби діагностики результатів навчання:

Екзамен, модульні тести, реферати, захист практичних і самостійних робіт, наукові доповіді та публікації.

6. Методи навчання:

- словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);
- практичний метод (практичні заняття);
- наочний метод (метод ілюстрацій, метод демонстрацій);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату);
- відеометод (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);
- самостійна робота (виконання завдань);
- індивідуальна науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти.

7. Методи оцінювання:

- екзамен;
- усне або письмове опитування;
- модульне тестування;
- тестування за темами;
- захист практичних робіт;
- захист самостійних робіт;
- презентації та виступи на наукових заходах.

8. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти. Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна та результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано

Для визначення рейтингу здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу здобувача вищої освіти з навчальної роботи $R_{\text{НР}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{ат}}$.

9. Навчально-методичне забезпечення:

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn) <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=3939>;
- конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді);
- підручники, навчальні посібники, практикуми;
- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти.

10. Рекомендовані джерела інформації

1. М.Г. Чаусов, А.Г. Куценко, М.М. Бондар. Методичні вказівки з біомеханіки для виконання лабораторного практикуму. К.: НУБіПУ, 2023. - 73 с.
2. Панченко С.П. Біомеханіка. Конспект лекцій для здобувачів ступеня бакалавра спеціальності 132 Матеріалознавство / С.П. Панченко; Нац. техн. ун-т «Дніпровська політехніка». – Д. : НТУ «ДП», 2022. – 73 с.
3. Thomas K. Uchida and Scott L. Delp Biomechanics of Movement. The Science of Sports, Robotics, and Rehabilitation. - The MIT Press: 2020. – 365 p.
4. конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді);
5. Основи біомеханіки руху: навчальний посібник / укл. А. В. Гакман. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2019. 144 с.
6. Базилевич Н.О. Теоретичні основи біомеханіки (курс лекцій): навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності 014 Середня освіта (фізична культура). Переяслав: ФОП Домбровская Я.М., 2020. 150 с.
7. <http://www.nbuuv.gov.ua/>
8. <http://www.gntb.gov.ua/ua/>
9. <http://www.tib.uni-hannover.de/>
10. <http://www.bookshop.ua/>

Робоча програма розроблена на основі освітньо-професійної програми «Машини та обладнання сільськогосподарського виробництва» затвердженої рішенням Вченої ради НУБіП України від 24 квітня 2024 року, (протокол №11) із урахуванням змін та доповнень (обумовлених Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо розвитку індивідуальних освітніх траєкторій та вдосконалення освітнього процесу», що набрав чинності з 16 серпня 2024 року).

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень		
Освітній ступінь	<i>Магістр</i>	
Спеціальність	<i>133 Галузеве машинобудування</i>	
Освітня програма	<i>Машини та обладнання сільськогосподарського виробництва</i>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Вибіркова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота)	-	
Форма контролю	<i>Екзамен</i>	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки (курс)	1	1
Семестр	2	1, 2
Лекційні заняття	<i>16 год.</i>	<i>8 год.</i>
Практичні, семінарські заняття		
Лабораторні заняття	<i>16 год.</i>	<i>8 год.</i>
Самостійна робота	<i>88 год.</i>	<i>104 год.</i>
Індивідуальні завдання		
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	<i>2 год.</i>	

1. Програма та структура навчальної дисципліни для:

- повного терміну денної форми навчання;
- скороченого терміну денної форми навчання.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						заочна форма						
	усь ого	у тому числі					усь ого	у тому числі					
		л	п	ла б	ін д	с.р .		л	п	ла б	інд	с.р .	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Модуль 1													
Змістовий модуль 1. Основи проектування тваринницьких підприємств													
Тема 1. Тварина як досконала механічна модель природи	16	2	-	2	-	12	17	1		1		15	
Тема 2. Кінематика і динаміка руху людини та тварини	16	2	-	2	-	12	17	1		1		15	
Тема 3. Про біонічні аспекти в робототехніці	16	2	-	2	-	12	17	1		1		15	
Тема 4. Математичні моделі крокуючих роботів	16	2	-	2	-	12	17	1		1		15	
Разом за модулем 1	64	8	-	8	-	48	68	4		4		60	
Змістовий модуль 2. Проектування машин та їх робочих органів													
Тема 5. Деформаційно-міцнісні властивості твердих біологічних тканин	16	2	-	2	-	12	17	1		1		15	
Тема 6. Деформаційно-міцнісні властивості м'язів	16	3	-	3	-	12	17	1		1		15	
Тема 7. Елементи біогідродинаміки	24	3	-	3	-	16	18	2		2		14	
Разом за модулем 2	56	8		8		40	52	4		4		44	
Усього годин	120	16		16		88	120	8		8		104	

2. Теми лабораторних (практичних, семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Визначення коефіцієнта корисної дії м'язів ніг людини	2
2	Експериментальне визначення проекції загального центра ваги тіла на горизонтальну площину	2
3	Експериментальне визначення моменту інерції тіла людини методом фізичного маятника	2
4	Дослідження на міцність крила птаха	2
5	Визначення коефіцієнта тертя у суглобах ссавців	2
6	Дослідження кісток на ударну в'язкість	3
7	Визначення модуля пружності кісткової тканини	3

3. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Біомеханічні і кінематичні характеристики верхніх і нижніх кінцівок людини	5
2	Механічне моделювання тіла людини	5
3	Синовіальна рідина – фактор високої надійності суглобів кінцівок	5
4	Робота суглобів коней як природних кінематичних пар	5
5	Математичні моделі крокуючих роботів	5
6	Вивчення ходи чотириногих	5
7	Моделювання процесу удару різних біоматеріалів об ґрунт	10
8	Моделювання повздовжніх деформацій тіла людини в умовах довгодіючих навантажень	10
9	Основи механіки рідин та газів	10
10	Біомеханіка плавання людини	10
11	Біомеханіка крові	10
12	Механіка органів дихання	8